מוסיפה הברייתא: שֶׁכָּל הַפָּרָשָׁה של עבודת יום הכפורים כּוּלָּהּ נֶאֱמְרָה עַל הַסֵּדֶר – לפי סדר העבודה, חוץ מִמַּפְסִיק זֶה של הוצאת כף ומחתה. לפי שהוצאת הכף והמחתה לא נעשתה מיד לאחר עבודת היום כפי שמשמע מסדר הפסוקים, אלא הקרבת אילו ואיל העם ואימורי החטאות הפנימיות האמורים בפסוק הבא הפסיקו ביניהם.

הגמרא מבררת את דברי הברייתא: מַאי טַעֲמָא צריך להפסיק בין עבודת היום להוצאת כף ומחתה על ידי עבודת אילו ואיל העם, שלכן קובעת הברייתא שפסוק זה לא נאמר על הסדר. משיבה הגמרא: אָמַר רַב חִסְדָּא, גְּמִירִי – קיבלנו בהלכה למשה בסיני, שחֲמֵשׁ טְבִילוֹת וַעֲשָׂרָה קִידּוּשִׁין [וקידוש ידים ורגלים] טְעוּנִין כֹּהֵן גָּדוֹל וּמְקֻדָּשׁ בּוֹ בְּיוֹם [ביום הכפורים] בשעה שמחליף מבגדי זהב לבגדי לבן ולהיפך. וְאִי אָמְרַתְּ שִׁכְסְדְרָן של העבודות כְּתִיבִי כל הפסוקים שבפרשה, והוצאת הכף והמחתה היתה לאחר הקרבת אילו ואיל העם, לֹא מְשַׁכַּחַתְּ לָהּ – לא תמצא אֶלָּא שטבל שָׁלֹשׁ טְבִילוֹת וְקידש שִׁשָּׁה קִידּוּשִׁין. שהרי טבילה ראשונה היתה לעבודת חוץ של תמיד של שחר, וטבילה שניה לעבודת היום, ואם הוצאת כף ומחתה היתה גם כן אז, הרי שבטבילה שלישית לעבודת חוץ עשה את אילו ואיל העם והמוספים ותמיד של בין הערבים, וסיים את עבודתו ולא טבל עוד. אלא בודאי לאחר עשיית אילו ואיל העם טבל טבילה רביעית להוצאת כף ומחתה ואחר כך טבילה חמישית לשאר עבודת חוץ.

הגמרא מקשה על תירוצו של רב חסדא: מַתְקִיף לָהּ רַבִּי זֵירָא, וְדִילְמָא מַפְסִיק לֵיהּ את העבודות הנעשות בבגדי לבן בָּעֲשִׂיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ, שאינו מוזכר בפרשה זו [אחרי מות] אלא במקום אחר [בפרשת פינחס], כך שנוכל לומר שאף פסוק זה נאמר על הסדר, ועשיית אילו ואיל העם היתה לאחר הוצאת כף ומחתה.

מתרצת הגמרא: אָמַר אַבָּיֵי, אָמַר קְרָא ביציאה הראשונה שיצא כהן גדול ביום הכפורים מן ההיכל לעזרה נאמר (ויקרא טז כד) 'וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת עֹלָתוֹ וְאֶת עֹלַת הָעָם', למדנו מכאן שמֵיצִיאָה רִאשׁוֹנָה עָבְדִי אֵילוֹ וְאֵיל הָעָם – שבפעם הראשונה שיצא הכהן גדול מההיכל הקריב את האילים, ומוכח אם כן שעבודה זו היתה לפני הוצאת כף ומחתה. שהרי אי אפשר לומר שעבודת חוץ אחרת הפסיקה בין עבודת היום להוצאת כף ומחתה ואת האילים הקריב הכהן גדול רק לאחר שהוציא את הכף ומחתה בקושייתו של רבי זירא, שאם כן נמצא שהקריב את האילים רק לאחר יציאה שניה. ראיה אחרת לדברי הברייתא שקבעה שהפסוק של הוצאת כף ומחתה לא נאמר על הסדר: רָבָא אָמַר, לאחר הוצאת כף ומחתה אָמַר קְרָא 'וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבָּד אֲשֶׁר לָבַשׁ, שָׁאִין תַּלְמוּד לוֹמַר – לא היתה התורה צריכה להוסיף 'אֲשֶׁר לָבַשׁ' שבודאי כך הוא, כְּלוּם – וכי אָדָם פּוֹשֵׁט בגד אחר אֶלָּא את מַה שֶּׁלּוֹבֵשׁ. אֶלָּא מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'אֲשֶׁר לָבַשׁ', היינו אותם בגדים שֶׁלָּבַשׁ כְּבָר מקודם, ושכבת [בשעת הוצאת כף ומחתה] הוא לבוש בהן פעם שניה. למדנו, שבין עבודות היום האמורות בפסוק הקודם לבין הוצאת כף ומחתה האמורה בפסוק זה, עשה הכהן גדול עבודת חוץ נוספת שבה היה לבוש בבגדים אחרים [בגדי זהב], והיינו עבודת אילו ואיל העם האמורים בפסוק הבא. מוכרח אם כן, שהפסוק של הוצאת כף ומחתה לא נאמר על הסדר, אלא מקומו לאחר הקרבת האילים.

הגמרא מקשה על דברי רבא: מַתְקִיף לָהּ רַבָּה בַּר רַב שֵׁילָא, ועדיין מנין שהקרבת אילו ואיל העם היא שהפסיקה בין עבודות הפנים, וְאֵימָא – ושמא נאמר דְּמַפְסִיק לֵיהּ בָּעֲשִׂיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ, שהרי גם באופן זה הוצאת הכף ומחתה היתה בלבישה שניה של בגדי הלבן. מתרצת הגמרא: הָרִי כְּתִיב בעבודת אילו ואיל העם 'וְיָצָא וְעָשָׂה', והיינו שביציאתו הראשונה מעבודות הפנים הקריבם, ואם נאמר שהפסיק את עבודות הפנים בשעיר הנעשה בחוץ שהוא עבודת חוץ, נמצא שעבודת אילו ואיל העם היתה ביציאה שניה. אלא בודאי, עבודת האילים היא שהפסיקה בין עבודות הפנים.

לאחר שהוכחנו כדברי הברייתא שפסוק זה נאמר שלא כסדר, דנה הגמרא בדברי הברייתא שמלבד פסוק זה [של הוצאת כף ומחתה] כל הפרשה נאמרה כסדר: וְכִי כָּל הַפָּרָשָׁה כּוּלָּהּ נֶאֱמְרָה עַל הַסֵּדֶר, וְהָא קְרָאֵי כְּתִיבִי – הרי בסדר הפסוקים נאמר תחילה (ויקרא טז כה) 'וְאֶת חֵלֶב הַחַטָּאת יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה' היינו הקטרת אימורי פר ושעיר הפנימי, וְהָדַר נאמר (שם שם כז) 'וְאֶת פַּר הַחַטָּאת וְאֶת שְׂעִיר הַחַטָּאת וגו' וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת עֹרֹתָם וגו' היינו שריפת פר ושעיר הפנימי. וְאִילּוּ אֲנַן תְּנַן (לעיל סח:), הָרוֹאֶה אֶת כֹּהֵן גָּדוֹל בְּשֶׁהוּא קוֹרֵא בתורה, אֵינוֹ רוֹאֶה פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִין [–בשעה שהם נשרפים], לפי ששריפתם היתה באותה שעה לפני שלבש בגדי זהב, וְאִילּוּ את אֲמוּרֵי הַחַטָּאת בָּתַר הָכִי מַקְטִיר לְהוּ – הקטירם אחר כך, כשלבש בגדי זהב בטבילה שלישית, לאחר שהקריב את אילו ואיל העם, שהוא זמן רב לאחר קריאת התורה.

מתרצת הגמרא: אֵימָא – תגרוס בדברי הברייתא, 'כל הפרשה נאמרה על הסדר חוץ מִמַּפְסִיק זֶה וְאֵילְךָ'. שמהוצאת כף ומחתה לא נאמרו הפסוקים בסדרם, ובכללן פסוקי הקרבת האימורים ושריפת הפר ושעיר.

הגמרא מקשה על התירוץ: וּמַאי חָזֵית דְּמַשְׁבַּשְׁתְּ קְרָאֵי – מפני מה ראית צורך לשבש את הפסוקים ולומר שהקטרת האימורים נעשה לאחר שריפת הפר ושעיר, שֶׁבֵּישׁ מַתְנִיתָא – הרי אתה יכול לקבוע שהמשנה משובשת, ושריפת הפר ושעיר לא היתה בשעת קריאת התורה אלא בטבילה חמישית לאחר הקטרת האימורים, וכפי הסדר שנאמר בתורה.

מתרצת הגמרא: אָמַר אַבָּיֵי, יש להוכיח שהפסוק של שריפת הפר ושעיר לא נאמר לפי הסדר, שכן אָמַר קְרָא לגבי שילוח השעיר לעזאזל (שם שם כו) 'וְהַמְשַׁלֵּחַ וגו' יְכַבֵּס בְּגָדָיו', ובאותו מטבע לשון נאמר גם לגבי שריפת הפר ושעיר (שם שם כח) 'וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו', משמע שיש להשוותם זה לזה. לפיכך לומדים, מַה הַמְשַׁלֵּחַ את השעיר, אף על פי שנאמר לאחר הקטרת האימורים, אין מקומו כאן אלא דְּמֵעִיקָּרָא – ששלח מקודם, ולא הוזכר כאן אלא לומר שאותו משלח שנאמר למעלה מטמא את בגדיו. אַף השׂוֹרֵף את הפר ושעיר, אף על פי שנאמר לאחר הקטרת האימורים, מכל מקום דְּמֵעִיקָּרָא שרף אותם, וכאן התחדש שאותו שורף מטמא את בגדיו.

הגמרא תמהה על תירוצו של אביי: אַדְרַבָּה הרי יתכן וכוונת התורה להקיש להיפך, ולומר מַה שּׁוֹרֵף דְּהַשְׁתָּא – כשם ששריפת הפר והשעיר נעשתה לאחר הקרבת האימורים, שהרי לא נאמר ציווי זה לפני כן, אַף מְשַׁלֵּחַ, אף על פי שציוויו נאמר לפני הקטרת האימורים, דְּהַשְׁתָּא הוא שנעשה, לאחר הקטרת האימורים.

הגמרא דוחה אפשרות זו: אין לפרש שמה שנאמר 'והמשלח' פירושו שמשלחו עתה, לפי שתיבת 'וְהַמְשַׁלֵּחַ' דְּמֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע – משמעותה היא שעסוקים באותו אדם שכבר שלחו מקודם, והיינו לפני הקטרת האימורים כאמור בסדר הפסוקים. וממילא מובררת, שההיקש מלמדנו שאף השריפה נעשתה מקודם. רָבָא אָמַר, הטעם שאין לומר ששילוח השעיר נעשה רק לאחר הקטרת האימורים, היא לפי שאָמַר קְרָא (שם שם י) 'וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַעֲזָאזֵל יָעֳמַד חַי לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עָלָיו', והרי עַד מָתַי יִהְא השעיר לַעֲמוֹד חַי לפני שילוחו, הוי אומר עַד שֶׁעַת גמר הַכַּפָּרָה המיוחדת ליום זה כפי שנאמר 'לכפר עליו'. וְאֵימָתַי היא שָׁעַת כַּפָּרָה, בְּשָׁעַת מַתַּן דָּמִים – לאחר זריקת הדם של החטאות, וְתוּ לֹא – ויותר מכך אין השעיר ממתין אלא משתלח מיד.

בפרק הקודם (לעיל סו.) שנינו, שהמשלח את השעיר לעזאזל נשאר בסוכה האחרונה שהכינו לו בדרכו עד למחרת יום הכפורים. הגמרא מוסיפה לבאר מה עשה המשלח בשחזר: אֲתֵי מְשַׁלֵּחַ ביום המחרת, אִם מְצָאוֹ בְּשׁוּק לְכֹהֵן גָּדוֹל, חולק לו כבוד בפני הבריות וְאוֹמֵר לוֹ, אִישִׁי [–אדוני] כֹּהֵן גָּדוֹל עֲשֵׂינוּ שְׁלִיחוּתְךָ. אבל אִם מְצָאוֹ בְּבֵיתוֹ, לֹא היה תולה בו את השליחות, אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ, מְחֻיָּה חַיִּים הוא הקדוש ברוך הוא שעָשֵׂינוּ שְׁלִיחוּתוֹ.

הגמרא מביאה מקרה נוסף שהשתמשו חכמים בלשון זו: אָמַר רַבָּה, כִּי מִיפַּטְרֵי רַבָּנַן מֵהָדֵדֵי בְּפוּמְבְּדִיתָא – כאשר החכמים שלמדו

המשך בעמוד קעח

בישיבת פומבדיתא שבו לביתם ונטלו ברכת פרידה זה מזה, **אָמְרֵי חָכְמֵי** – נהגו לומר כך, **מְחַיֶּה חַיִּים יִתֵּן לְךָ חַיִּים אֲרוּכִים וְטוֹבִים וּמְתוּקָנִין.**

אגב ברכת החכמים בענין 'חיים מתוקנים', דורשת הגמרא את הפסוק הבא: **'אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים'** (תהלים קטז ט), **אָמַר רַב יְהוּדָה**, 'ארצות החיים' זֶה מְקוֹם שָׁווּקִים, לפי שמצויים שם מזונות ויכול אדם לקנותם למחייתו.

הגמרא מבארת פסוק נוסף שמוזכר בו לשון חיים: על לימוד התורה וקיום המצוות נאמר (משלי ג ב) **'כִּי אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ'**. ויש להקשות, **וְכִי יֵשׁ שָׁנִים שֶׁל חַיִּים וְיֵשׁ שָׁנִים שֶׁאֵינָן שֶׁל חַיִּים**, עד שלפיכך הוצרך הכתוב לפרש 'שנות חיים'. **אלא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵלּוּ שְׁנוֹתָיו שֶׁל אָדָם הַמִּתְהַפְּכוֹת עָלָיו מֵרָעָה לְטוֹבָה** – שאם היה עני בצעירותו והתעשר לעת זקנותו, נדמה לו כאילו קם עכשיו ממיתה לחיים. כך, בזכות התורה והמצוות יזכה להתעשר ויחוש כאדם הקם ממיתה לחיים.

הגמרא דורשת פסוק הסמוך לפסוק 'שנות חיים' המבואר לעיל: **'אֲלֵיכֶם אִישִׁים אֶקְרָא'** (משלי ח ד), **אָמַר רַבִּי בְּרֶכְיָה**, 'אישים' האמור כאן **אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים**, ונקראו 'אישים' מלשון אשה לפי **שֶׁהֵם דּוֹמִין לָנָּשִׁים** בענוותם וחולשתם, **וְאַף עַל פִּי כֵן עוֹשִׂין גְּבוּרָה כַּאֲנָשִׁים** לכבוש את יצרם.

הגמרא דורשת דבר נוסף מפסוק זה: **וְאָמַר רַבִּי בְּרֶכְיָה, הָרוֹצֶה לְנַסֵּךְ יַיִן עַל גַּבֵּי חַמְּזִבֵּחַ** – שתהיה לו זכות כאילו ניסך יין בשעת הקרבת קרבנות, **יָמֵלֵא גָּרוֹנָם שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים יַיִן**, כלומר ידאג לפרנסתם. **שֶׁנֶּאֱמַר 'אֲלֵיכֶם אִישִׁים אֶקְרָא'** – כאשר אקרא לכם למשתה היין יחשב כאילו ניסכתי אותו על גבי האש שעל המזבח.

מאמר נוסף של רבי ברכיה: **וְאָמַר רַבִּי בְּרֶכְיָה, אִם רוֹאֶה אָדָם שֶׁתּוֹרָה פּוֹסֶקֶת מִזַּרְעוֹ** – שבניו מתרפים מלימוד התורה, **יָשָׂא בַּת תַּלְמִיד חָכָם**, ותעמוד לו זכות התורה שבניו הנולדים מן האשה השניה **יעסקו בתורה. שֶׁנֶּאֱמַר** (איוב יד ט) **'אִם יַזְקִין בָּאָרֶץ שָׁרְשׁוֹ וּבֶעָפָר יָמוּת גִּזְעוֹ,**

מֵרֵיחַ מַיִם יַפְרִיחַ, וְעָשָׂה קָצִיר כְּמוֹ נָטָע' – אם יתייבש השורש או ימות הגזע, אזי כשיבוא עליו מעט מים יחזור ויפרח ויגדל ענף באילו ניטע לא מכבר. כלומר, אם יתנתק זרעו של אדם [המשול לשורש וגזע] מן התורה, אזי אם ישא בת תלמיד חכם [שיש בה מריח התורה] ישוב ויגדל בנים הגונים וראויים לתורה.

שנינו במשנה: ומלוין אותו עד ביתו, וְיוֹם טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה לְאוֹהֲבָיו. תָּנוּ רַבָּנָן, מַעֲשֶׂה בְּכֹהֵן גָּדוֹל אֶחָד שֶׁיָּצָא מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ במוצאי יום הכיפורים, וְהָווּ אָזְלֵי כּוּלֵּי עָלְמָא בַּתְרֵיהּ ללוותו. כֵּיוָן דְּחַזְיוּנְהוּ – כאשר ראו הציבור לְשַׁמַּעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, שֶׁבִּקְּשׁוּ לְדַיְּרֵיהּ – הניחו את הכהן הגדול, וְאָזְלֵי בָּתַר שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן לפי שהיו גדולי הדור. לְסוֹף – לפני שפרשו לביתם, אֲתוּ שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן לְאִיפְּטוֹרֵי [–להיפרד] מִינֵּיהּ דְּכֹהֵן גָּדוֹל. אָמַר לָהֶן הכהן הגדול, יֵיתוּן בְּנֵי עַמְמִין לְשָׁלָם – ילכו לשלום בני העמים. אָמְרוּ לֵיהּ שמעיה ואבטליון, אכן יֵיתוּן בְּנֵי עַמְמִין לְשָׁלָם – יבואו בני העמים לשלום לפי דְּעָבְדִין עוֹבְדָא דְּאַהֲרֹן – שעושים כמעשה אהרן הכהן שהיה רודף שלום, וְלָא יֵיתֵי בַּר אַהֲרֹן לְשָׁלָם – ולא ילך לשלום בן אהרן דְּלָא עָבִיד עוֹבְדָא דְּאַהֲרֹן אלא מצערנו ועובר על איסור 'אונאת דברים'.

משנה

המשנה מונה את בגדי הכהונה: כֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ – עובד בבית המקדש בִּשְׁמוֹנָה בְּלִים – בגדים, וְהכהן הַהֶדְיוֹט בְּאַרְבָּעָה. ואלו הם בגדי הכהן הדיוט: בְּכָתּוֹנֶת – חלוק סמוך לגופו, וּמִכְנָסַיִם, וּמִצְנֶפֶת – כובע, וַאֲבְנֵט – חגורה. מוֹסִיף עֲלֵיהֶן כֹּהֵן גָּדוֹל, שמלבד בגדים אלו הוא לובש גם חֹשֶׁן – תכשיט משובץ אבנים יקרות התלוי בנגד לבו, שבין כפליו מונחים האורים ותומים, וְאֵפוֹד – לבוש החגור על המעיל מאחוריו בעין סינר, וּמְעִיל – חלוק עליון, וְצִיץ – טס זהב התלוי על מצחו וכתוב עליו 'קדש לה'. בְּאֵלּוּ – רק כאשר הכהן גדול לובש בשמונה בגדים אלו, היו נִשְׁאָלִין אצלו בְּאוּרִים וְתוּמִּים. וְכמקל מקום אֵין נִשְׁאָלִין בהם אֶלָּא לְצורך הַמֶּלֶךְ, וּלְצורך אַב בֵּית דִּין הגדול, וּלְמִי שֶׁהַצִּיבּוּר צָרִיךְ בּוֹ – כגון כהן משוח מלחמה או שר הצבא בעת צאתם למלחמה.

גמרא

הגמרא מביאה ברייתא בענין עובי החוט ממנו ארגו את בגדי הכהונה: תָּנוּ רַבָּנָן, דִּבְרִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן בתורה שעשויים מ'שש' – פשתן, חוּטָן כָּפוּל שִׁשָּׁה – שזור משישה חוטים. אבל דברים שלא נאמר בהם 'שש' אלא 'מְשָׁזָר', היינו רימוני המעיל, חוטן שזור מִשְׁמוֹנָה חוטים. לפי זה נמצא, שהמְּעִיל שכולו עשוי ממין אחד [תכלת], חוטו שזור מִשְּׁנֵים עָשָׂר חוטים. הַפָּרוֹכֶת העשויה מארבעה מינים, החוט שלה שזור מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. והחוֹשֶׁן וְהָאֵפוֹד העשויים גם מחוט וזהב, חוטם שזור מֵעֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה.

הגמרא מבארת את מקור הדינים האמורים בברייתא, ותחילה היא מבררת את הדין הראשון: מה ששנינו שכל שנאמר בהם 'שש' חוּטָן כָּפוּל שִׁשָּׁה, מְנָא לָן. מְשִׁיבָה הגמרא: דְּאָמַר קְרָא (שמות לט כז–כח) 'וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַכָּתֹנֶת שֵׁשׁ וגו' וְאֵת הַמִּצְנֶפֶת שֵׁשׁ, וְאֵת פַּארֵי הַמִּגְבָּעֹת שֵׁשׁ, וְאֵת מִכְנְסֵי הַבַּד שֵׁשׁ מָשְׁזָר', נמצא שחֲמִשָּׁה קְרָאֵי כְּתִיבִי – חמש פעמים נאמר בפסוק זה 'שש', אף שהיה די לומר כן פעם אחת בסוף הפסוק, לפיכך יש לדרוש כל אחד לדרשה בפני עצמה: חַד – פעם אחת נאמר 'שש' לְנוּפֵּיהּ, ללמדנו דְּכִיתָּנָא נִיהֲווּ – שיהיו עשויים מפשתן. וְחַד ללמדנו שֶׁיְּהֵא חוּטָן כָּפוּל שִׁשָּׁה כמשמעו. וְחַד, שֶׁיִּהְיוּ החוטים שְׁזוּרִין יחד כחוט אחד. וְחַד לְשָׁאר בְּגָדִים שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בָּהֶן שֵׁשׁ [היינו מעיל מתכלת, כדלהלן בגמרא], שצריך שיהא חוטם כפול ששה ושזורים. וְחַד ללמד שהלכות אלו הם לְעִכּוּב, ואם לא עשה כך אין הבגדים כשרים לעבודה.

הגמרא מבררת את האמור לעיל: מַאי מַשְׁמַע דְּהַאי 'שֵׁשׁ' האמור בפסוק כִּיתָּנָא [–פשתן] הוּא, כפי שלמדנו לעיל. משיבה הגמרא: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, משום דְּאָמַר קְרָא בענין המכנסים העשויים משש, 'בַּד', שמשמעו דָּבָר הָעוֹלֶה מִן הַקַּרְקַע בַּד בַּד – מכל גרעין צומח רק קנה אחד, ואין לו בדים וענפים כשאר עצים אלא עלים, והפשתן צומח מן הקנה האמצעי.

מקשה הגמרא: מנין ש'שש' הכוונה לפשתן, וְאֵימָא שהכוונה לְעַמְרָא – צמר, שהרי גם כל נימה יוצאת מעור הבהמה לבדה. דוחה הגמרא: אי אפשר לומר ש'בד' היינו עַמְרָא, כיון שנימה של צמר אֵיפַּצּוֹלֵי מִיפַּצְלָא – מתפצלת ומתחלקת לשנים עוד בעודה על גבי הבהמה, ואינה גדילה לחוד. מקשה הגמרא: הרי כֵּיתָנָא נַמִּי אֵיפַּצּוֹלֵי מִפַּצֵּיל – אף הפשתן נחלק לשנים כשכותשים אותו בשעת עיבודו. משיבה הגמרא: כֵּיתָנָא, אַגַּב לְקוּתֵיהּ מִפַּצֵּיל – רק מחמת הלקאתו [כתישתו] הוא נחלק לשנים, ואילו צמר נחלק לשנים מעצמו.

מקור נוסף ש'שש' היינו פשתן: רַבִינָא אָמַר, מֵהָכָא למדנו ש'שש' הוא פשתן. שכן בדברי הנביא המתאר את בגדי הכהונה נאמר (יחזקאל מד יח) 'פַּאֲרֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל רֹאשָׁם וּמִכְנְסֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל מָתְנֵיהֶם', ואילו בתורה נאמר (שמות לט כח) שהמגבעות היו עשויים משש, הרי ששש היינו פשתן.

הגמרא מקשה על דברי רבינא: אָמַר לֵיהּ רַב אַשִׁי, אם כן הָא מְקַמְּי דְּאָתֵי יְחֶזְקֵאל מַאן אָמְרָה – לפני שבא יחזקאל ולימד ששש הוא פשתן מהיכן ידעו לומר כן, והרי אף קודם לכן קיימו את התורה כהלכתה. הגמרא דוחה את הקושיא: וּלְמַאֲמִיךְ שאין ללמוד מפסוק האמור בנביא, אם כן הָא דְּאָמַר רַב חִסְדָּא, דָּבָר זֶה ששנינו (זבחים טו:) שבהן ערל פסול לעבודה, מְתוֹרַת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לֹא לָמַדְנוּ – כלומר לא נאמר כן בתורה, אלא מִדִּבְרֵי יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי לָמַדְנוּ, שאמר (יחזקאל מד ט) 'כֹּל בֶּן נֵכָר עֲרַל לֵב וְעֲרַל בָּשָׂר לֹא יָבוֹא אֶל מִקְדָּשִׁי (לְשָׁרְתֵנִי)'. ואף כאן יש להקשות בקושייתך, הָא מְקַמְּי דְּאָתֵי יְחֶזְקֵאל ולימד זאת מַאן אָמְרָה – מנין ידענו שהערל פסול לעבודה. אֶלָּא בודאי גְּמָרָא גְּמִירֵי לָהּ – קיבלו כך בהלכה למשה מסיני, וְאָתָא יְחֶזְקֵאל וְאַסְמְכָהּ אִקְרָא – הסמיך את הלימוד על פסוק זה. הָכָא נַמִּי לענין זה ש'שש' הוא פשתן, גְּמָרָא גְּמִירֵי לָהּ כבר בהלכה למשה מסיני, וְאָתָא יְחֶזְקֵאל וְאַסְמְכָהּ אַקְרָא.

הגמרא חוזרת לברר את דברי הברייתא לעיל, ושואלת: מָשְׁזָר שְׁמוֹנָה מְנָא לָן – מנין שדבר שנאמר בו 'משזר' כל מין שבו שזור משמונה חוטים. משיבה הגמרא: דִּכְתִיב ברימוני המעיל (שמות לט כד) 'וַיַּעֲשׂוּ עַל שׁוּלֵי הַמְּעִיל רִמּוֹנֵי תְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מָשְׁזָר', וְיָלִיף בגזרה שוה 'מָשְׁזָר' 'מָשְׁזָר' מִפָּרוֹכֶת, שבעשייתה נאמר (שמות כו לא) 'וְעָשִׂיתָ פָרֹכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר', מַה לְּהַלָּן [בפרוכת] כל חוט שבה שזור מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חוטים, שהרי מארבעה מינים היא עשויה [תכלת וארגמן תולעת שני ושש] וכל מין כפול שש, אַף כָּאן [ברימוני המעיל] כל חוט בהם שזור מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חוטים. ומכיון שהרימונים עשויים רק משלשה מינים [תכלת ארגמן ותולעת שני], ויש בהם עשרים וארבעה חוטים, נמצא דַּהֲוָה כָּל חַד וְחַד תְּמָנֵי – שכל מין ומין שבה שזור משמונה חוטים.

שואלת הגמרא: וְנֵילַף 'משזר' האמור ברימונים מִ'משזר' האמור בחֹשֶׁן וְאֵפוֹד, ונאמר מַה לְּהַלָּן [חושן ואפוד] חוטם שזור מֵעֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה חוטים, אַף כָּאן [רמוני המעיל] יהיה חוטם שזור מֵעֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה חוטים. משיבה הגמרא: דְּנִין דָּבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ וָהֶב [היינו רימוני המעיל] מִדָּבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ וָהֶב [היינו מפרוכת], לְאַפּוֹקֵי חֹשֶׁן וְאֵפוֹד שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן 'וָהֶב'. מקשה הגמרא: אַדְרַבָּה, עדיף ללמוד רימוני המעיל מחושן ואפוד כיון שבכך אנו דָּנִין [–למדים] דבר שהוא בְּגֶד מִבְּגֶד, לְאַפּוֹקֵי פָּרוֹכֶת דְּאֵהֶל הוּא ואינה בגד.

לאור טענה זו מסיקה הגמרא שאכן אין למדים את הגזירה שווה מפרוכת: אֶלָּא דָּנִין רימוני המעיל מֵאַבְנֵט בגזירה שוה, כשם שהאבנט עשוי מעשרים וארבעה חוטים, כך גם רימוני המעיל. וְבאופן זה נמצא שאנו דָּנִין את רמוני המעיל שהם בְּגֶד וְדָבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ וָהֶב, מֵאבנט שאף הוא בְּגֶד וְדָבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ וָהֶב, וְאֵין אנו דָּנִין דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ וָהֶב מפרוכת שהוא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ וָהֶב.

הגמרא מביאה טעמים נוספים מדוע לא לומדים את רימוני המעיל

המשך בעמוד קעח

מחושן ואפוד: **רַב** אָמַר, לפי שבעשיית החושן 'כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד
תַּעֲשֶׂנּוּ' כָּתְיב (שמות כח טו), ומשמע שבמתכונת זו 'תַּעֲשֶׂנּוּ' לְוֶה –
כלומר רק לחושן, **וְלֹא לְאֵחֵר** – אין בגד אחר מלבדו עשוי כמו
האפוד. **רַב אַשֵׁי אָמַר**, לפי שברימוני המעיל 'וְעָשִׂיתָ' **כָּתְיב** (שם שם
לא), ומשמע **שֶׁיִּהְיוּ כָּל עֲשִׂיּוֹת שָׁוּוֹת** – שכל המינים שבו יהיו עשויים
באופן שוה, **וְכִין שכן חֵיבֵי נַעֲבֵיד** – כלומר אם נאמר שרימוני
המעיל למדים מחושן ואפוד, ויש בהם עשרים ושמונה חוטים,
כיצד נוכל לעשותם. הרי **אם נַעֲבֵיד תְּלָתָא דַּעֲשָׂרָה עֲשָׂרָה** – שלשה
מינים ובכל אחד עשרה חוטים, הרי הָווּ לְהוּ תְּלָתִין – יהיו בהם
שלשים חוטים. ואם **נַעֲבֵיד תְּרֵי דְּתִשְׁעָה תִּשְׁעָה וְחַד דַּעֲשָׂרָה** – שני
מינים שבכל אחד תשעה חוטים, ומין נוסף שבו עשרה חוטים, הרי
אָמַר קְרָא 'וְעָשִׂיתָ' **שֶׁיִּהְיוּ כָּל עֲשִׂיּוֹתָיו שָׁוּוֹת**, לפיכך אין ללמוד
רימוני המעיל מחושן ואפוד.
הגמרא ממשיכה לבאר את הברייתא, ושואלת: מה ששנינו
שחוטיו של **הַמְּעִיל** שזורים **מִשְּׁנֵים עָשָׂר** חוטים, **מְנָא לָן. מְשִׁיבָה**
הַגְּמָרָא: דִּכְתִיב (שם) 'וְעָשִׂיתָ **אֶת מְעִיל הָאֵפוֹד**